

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΑΓΓΕΛΩΝ (έορτάζουν την 8η Νοεμβρίου)

του ἀρχιμ. Ιακώβου Κανάκη

Ἡ πρώτη σημασία τῆς λέξεως ἄγγελος στήν Ἁγία Γραφή εἶναι αὐτή τοῦ *ἀγγελιαφόρου καί τήν συναντοῦμε στούς Εὐαγγελιστές Ματθαῖο καί Λουκᾶ*.¹ Πολλές φορές σημαίνει αὐτόν πού κομίζει κάποιο μήνυμα,² ἄλλες ὑποδηλώνει τόν Προφήτη,³ ἄλλες πάλι τόν ἱερέα,⁴ ἐνῶ ἄλλες τόν ἱεροκήρυκα.⁵ Ὅμως ὅταν στήν Παλαιά Διαθήκη ἀκόμα διαβάζουμε περί τοῦ Μεγάλου Ἀγγέλου ἢ τοῦ Μεγάλου ἀγγέλου τῆς Διαθήκης πού ἀναφέρεται στόν προφήτη Μαλαχία⁶ γνωρίζουμε ὅτι πρόκειται γιά τό δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριαδός, τόν Ἰησοῦ Χριστό.⁷

Ὅμως σήμερα δέν θά ἀναφερθοῦμε στόν Μεγάλῃς Βουλῆς Ἀγγελο Ἰησοῦ Χριστό ἀλλά γιά τούς κτιστούς ἀγγέλους τούς ἀγγέλους δηλαδή πού δημιούργησε ὁ Θεός τῶν ὁποίων σήμερα ἐορτάζουμε τήν Σύναξη.

Πότε ὅμως δημιουργήθηκαν οἱ ἄγγελοι ;

Οἱ ἄγγελοι δημιουργήθηκαν πολύ πρὶν τήν δημιουργία τοῦ ὄρατοῦ κόσμου: *“ὅτε ἐγενήθησαν ἄστρα, ἤνεσάν με φωνή μεγάλη πάντες ἄγγελοί μου.”* ἀναφέρεται χαρακτηριστικά στό βιβλίο τοῦ Ἰώβ.⁸ Ἄρα ἂν μᾶς ρωτήσῃ κάποιος γιά τό πότε δημιουργήθηκαν οἱ ἄγγελοι μπορούμε νά τοῦ ἀπαντήσουμε ὅπως ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς πληροφορεῖ γιά αὐτό.

Τί ὄντα εἶναι; Ὑπάρχει μεταξύ τους διάκριση φύλων;

Εἶναι πνευματικά ὄντα καί δέν ἔχουν διάκριση στό φύλο τους. Διαβάζουμε σχετικά μέ αὐτό *«Ἐν γάρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ’ ὡς ἄγγελοι Θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσὶ»*.⁹

Πόσοι εἶναι ὡς πρὸς τό πλῆθος τους;

¹ Μτ. 11,10. Λκ. 7,24.

² Ἰώβ 1,14. Α' Βασ. 11,33.

³ Ἠσ. 42,19. Ἀγγ. 1, 13.

⁴ Ἐκκλ. 5,6. Μαλαχ. 2,7.

⁵ Ἀποκ.2,1.8.12.

⁶ Μαλαχ. 3,1.

⁷ Ἱερεμίου Φούντα, Διδακτορική διατριβή, «Ἡ περί προϋπάρξεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ Διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατά τόν Ἱερόν Χρυσόστομον», Ἀθῆναι 2002, σ.208.

⁸ Ἰώβ 38,7.

⁹ Μτ. 22,30.

Στήν Βίβλο οί ἄγγελοι παρουσιάζονται πολυπληθεῖς καί ἀναφέρεται «ποταμός πυρὸς εἶλκεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ· χίλια χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῶ, καί μύρια μυριάδες παρειστήκεισαν αὐτῶ· κριτήριον ἐκάθισε, καί βίβλοι ἠνεώχθησαν»,¹⁰ ἀλλά καί οἱ εὐαγγελιστές Ματθαῖος¹¹ καί Λουκᾶς¹² ὅπως καί ὁ ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος ἀναφέρει.¹³ Ἀκόμα στήν θεία λειτουργία γιά παράδειγμα τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου διαβάζουμε «καίτοι σοι παρεστήκασι χιλιάδες ἀρχαγγέλων καί μυριάδες ἀγγέλων, τά Χερουβίμ καί τά Σεραφίμ, ἑξαπτέρυγα, πολυόμματα, μετάρσια, πτερωτά».¹⁴

Ποιό εἶναι τό ἔργο τους;

Ἀφοῦ γνωρίζουμε ὅτι εἶναι λειτουργικά πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα καταλαβαίνουμε ὅτι τό ἔργο τους εἶναι νά μεταφέρουν τά μηνύματα τοῦ Θεοῦ στούς ἀνθρώπους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι ἡ ἀποστολή τοῦ Γαβριήλ στήν Παναγία γιά νά τῆς πεῖ ὅτι θά γεννήσει τόν Ἰησοῦ Χριστό.¹⁵ Ὑπάρχουν στήν ἁγία Γραφή πολλά περιστατικά πού διαφαίνεται τό ἔργο τους.¹⁶

Ἔχουν δύναμη καί τά πνεύματα αὐτά;

Ναί, ἀναφέρονται ὡς ὄντα μεγάλης ἰσχύος. Διαβάζουμε στούς ψαλμούς «ἐνλογεῖτε τόν Κύριον, πάντες οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, δυνατοί ἰσχύι ποιοῦντες τόν λόγον αὐτοῦ τοῦ ἀκούσαι τῆς φωνῆς τῶν λόγων αὐτοῦ».¹⁷ Σέ ἄλλα χωρία φαίνεται νά εἶναι καί ἐνεργητικοί.¹⁸

Πῶς ὁμαδοποιούνται οἱ ἄγγελοι; Ποιές οἱ τάξεις τῶν ἀγγέλων;

Οἱ Οὐράνιες Δυνάμεις χωρίζονται σέ Ἀγγέλους, Ἀρχαγγέλους, Χερουβίμ, Σεραφίμ, Θρόνους, Κυριότητες, Δυνάμεις, Ἐξουσίες καί Ἀρχές.¹⁹ Ἡ καθεμίᾳ ἀπό αὐτές τίς τάξεις τῶν ἀγγέλων ἔχουν κάποιο ἔργο ἀπό τό Θεό νά πράττουν. Δέν μπορούμε νά ξέρουμε ἀκριβῶς τήν διάκριση τῶν τάξεων αὐτῶν.

¹⁰ Δαν. 7, 10

¹¹ Μτ. κστ' 53

¹² Λκ. 2,13.

¹³ Ἐβρ. 12, 22.23.

¹⁴ *Θεία Λειτουργία Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, Ἀποστολική διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2009, σελ. 110.*

¹⁵ Λκ. 1,26-38.

¹⁶ Γεν.19

¹⁷ Ψλ. 92, 20.

¹⁸ Β' Πέτρ. 2,11, Ἀποκ. 5,2. 18, 21.

¹⁹ Κριτ. 13,20. Ἠσ. 6, 2-6. Δαν. 9, 21-23, Μτ. 13, 49, Πράξ. 27,23, Ἀποκ. 8,13.

Πώς βρίσκονται; Πώς υπάρχουν;

Ἄν θελήσουμε νά ἀπαντήσουμε στό ἐρώτημα αὐτό πού θά ποῦμε ὅτι ἀπολαμβάνουν τῆς οὐρανόου μακαριότητος ὅπως συμβαίνει καί μέ τούς ἀγίους. Αὐτό σημειώνεται καί στήν πρός Ἑβραίους ἐπιστολή τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Διαβάζουμε: «Ἀντίθετα, ἐσεῖς προσήλθατε στό ὄρος Σιών, στήν πόλη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, στήν ἐπουράνια Ἱερουσαλήμ, σέ μυριάδες ἀγγέλους, σέ πανηγύρι καί σέ σύναξη τῶν πρωτοτόκων υἱῶν τοῦ Θεοῦ, πού τά ὀνόματά τους ἔχουν καταγραφεῖ στοὺς οὐρανοὺς.»²⁰

Ἐνδιαφέρονται γιά τούς ἀνθρώπους;

Οἱ ἄγγελοι ἐνδιαφέρονται γιά τούς ἀνθρώπους καί τό χαρακτηριστικότερο παράδειγμα βρίσκεται στό βιβλίο τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου στό ὅποιο διαβάζουμε:

« Ἐγινε τότε πόλεμος στόν οὐρανό· ἀπό τήν μιά ὁ Μιχαήλ μέ τούς ἀγγέλους του καί ἀπό τήν ἄλλη ὁ δράκοντας. Ὁ δράκοντας μέ τούς ἀγγέλους του πολέμησε ἀλλά δέν ἐπικράτησε, κί ἔτσι δέν τοῦ ἐπιτράπηκε νά μείνει στόν οὐρανό. Ἐτσι ρίχθηκε ὁ δράκος ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, πού λέγεται διάβολος καί σατανάς».²¹

Οἱ δαίμονες ἦταν κάποτε ἄγγελοι; Πώς ἐξέπεσαν;

Ἦταν μιά στιγμή πού οἱ ἄγγελοι ἔδειξαν ἐγωισμό πρός τόν Θεό καί ἔπεσαν. Ναί, μιά τάξη ἀγγέλων ἔπεσαν καί ἔγιναν δαίμονες. Μιά ομάδα ἀγγέλων ἀμαρτάνοντας ἀποπέμφθηκε ἀπό τόν Θεό στήν Ἄβυσσο. Πώς γνωρίζουμε ὅτι κατοικοῦν στήν Ἄβυσσο; Ἀπό τήν περικοπή μέ τό δαιμόνιο στό θαῦμα τῆς θεραπείας στήν χώρα τῶν Γαδαρηνῶν: «Παρήγγειλε γάρ τῶν πνεύματι τῶν ἀκαθάρτων ἐξελεθεῖν ἀπό τοῦ ἀνθρώπου...καί παρεκάλει αὐτόν ἵνα μή ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τήν ἄβυσσον ἀπελθεῖν».²²

Οἱ παραπάνω ὀνομάστηκαν διάβολοι, δαίμονες ἢ πειρασμοί. Ὁ ἀρχηγός τους ὀνομάζεται στήν ἑβραϊκή γλῶσσα Βεελζεβούλ πού μεταφράζεται τόν ἄρχοντα τῶν μυγῶν.

Πώς νά τιμοῦμε τούς ἀγγέλους στήν ζωή μας; Ἐχει ὁ καθένας χριστιανός ἕναν ἄγγελο;

Ἀξίζει νά ἀναφέρουμε ὅτι, ἐκτός τῆς σημερινῆς ἐορτῆς τῶν ἁγίων Ἀρχαγγέλων Γαβριήλ καί Μιχαήλ, ἡ Ἐκκλησία μας ἔχει ἀφιερῶσει μιά ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος σ'αὐτούς, τήν Δευτέρα, κάθε δευτέρα εἶναι ἀφιερῶμένοι σ'αὐτούς. Ἐτσι οἱ μοναχοί πού ἔχουν τάξη ἀγγέλων καί πρέπει νά ζοῦν σάν ἄγγελοι νηστεύουν κάθε Δευτέρα καί διαβάζουν πρός τιμὴν

²⁰ Ἑβρ. 12, 22.23.

²¹ Ἀποκ.12,7.

²² Λκ. 8, 29-31.

τους τόν παρακλητικό τους κανόνα. Καί στά ἐκκλησιαστικά μας βιβλία πού ἀναγινώσκουμε στους ναούς ἀναφέρονται τήν Δευτέρα πολλά τροπάρια καί ὕμνοι ἐξυμνοῦν τούς ἁγίους ἀγγέλους.

Καί ὁ καθένας μας ἔχει ἕναν ἄγγελο πού εἶναι μοναδικός γι' αὐτόν καί ὀνομάζεται φύλακας ἄγγελος. Τόν λαμβάνει ὡς δῶρο ὁ κάθε ἄνθρωπος πού βαπτίζεται καί βρίσκεται βοηθός του μέχρι τό πέρας τῆς ζωῆς του. Στόν ἄγγελο αὐτόν πρέπει νά δίνουμε χαρά μέ τίς σκέψεις μας καί τά ἔργα μας. Ὑπάρχει μιά ὠραία προσευχή πρὸς αὐτόν τόν ἄγγελο μας, πού μπορούμε νά τοῦ ἀπευθύνουμε κάθε βράδυ πρὶν κοιμηθοῦμε! Ἐπίσης, στους ἱερούς μας ναούς μετά τήν ἀκολουθία τῶν ἐγκαινίων τους ἕνας φύλακας ἄγγελος βρίσκεται πάντοτε δίπλα στήν Ἁγία Τράπεζα στό ἱερό βῆμα καί εἶναι ὁ φύλακας ἄγγελός της. Σέ κάθε ἱερό χωρὸς ὑπάρχουν τέτοιοι ἄγγελοι. Ἔχω παρατηρήσει ὅταν γίνεται ὁ σαραντισμός τῶν μικρῶν ἀθώων παιδιῶν στόν ναό, τά παιδιά νά κοιτοῦν ψηλά καί χαμογελοῦν, εἴμαστε βέβαιοι ὅτι βλέπουν τούς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ! Αὐτό τό γεγονός μᾶς δίνει ἕνα δίδαγμα ὅτι πρέπει γιά νά βλέπουμε τά μεγάλα καί θαυμαστά πού ἔχει ἡ πίστη μας νά καθαρεύει ἡ καρδιά μας!

Γιά μιά ὀλοκληρωμένη προσέγγιση περὶ τῶν ἀγγέλων δέν μπορούμε νά μὴν παραθέσουμε καί ἕνα τμῆμα τῶν ὄσων ἀναφέρει ὁ μεγάλος δογματολόγος τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός :

«Εἶναι ὁ ἄγγελος φύση λογική, πνευματική καί ἐλεύθερη, μεταβλητὴ σύμφωνα μέ τήν ἀπόφασή της, δηλαδή μεταβλητὴ μέ τὴ θέλησή της· διότι κάθετι πού ἔχει δημιουργηθεῖ εἶναι καί μεταβλητό καί μόνο τό ἀδημιούργητο εἶναι ἀμετάβλητο. Ἐπίσης κάθετι λογικό εἶναι ἐλεύθερο. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἄγγελος εἶναι λογική καί πνευματική φύση, εἶναι ἐλεύθερη· ἐπειδὴ ὅμως εἶναι φύση πού ἔχει δημιουργηθεῖ, εἶναι μεταβλητὴ, μέ δυνατότητα νά μένει σταθερὴ καί νά προοδεύει στό ἀγαθό, ἀλλὰ καί νά κατευθύνεται στό κακό. Ἐπίσης, δέν ἔχει τὴ δυνατότητα νά μετανοήσει, διότι εἶναι καί ἀσώματος. Ὁ ἄνθρωπος δηλαδή μπορεῖ νά μετανοήσει λόγω τῆς ἀσθένειας τοῦ σώματός του. Εἶναι ἀθάνατος ὄχι ἐκ φύσεως, ἀλλὰ κατὰ χάρη· διότι κάθετι πού ἔχει ἀρχή, ἔχει καί τέλος σύμφωνα μέ τούς φυσικούς νόμους. Καί ὁ μόνος ὁ Θεός εἶναι αἰώνιος, ἢ καλύτερα πέραν ἀπὸ τό αἰώνιο· διότι ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου δέν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τό χρόνο, ἀλλὰ εἶναι πέραν ἀπὸ τό χρόνο. Οἱ ἄγγελοι εἶναι δεύτερα πνευματικά φῶτα, πού παίρνουν τό φωτισμὸ ἀπὸ τό πρῶτο καί ἀναρχο φῶς καί δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ γλῶσσα καί ἀκοή, ἀλλὰ πληροφοροῦνται μεταξύ τους τά προσωπικά διανοήματα καί τίς ἀποφάσεις τους χωρὶς τόν προφορικό λόγο».²³

²³ Ἰω. Δαμασκηνοῦ, *Περὶ Ἀγγέλων*, Migne PG 94, 865.